

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

L. A. GEELHOED

19 päivänä tammikuuta 2006¹

1. Käsiteltävänä oleva asia on SGL Carbon AG:n (jäljempänä SGL) ja Euroopan yhteisöjen komission tekemä valitus Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ja T-252/01, Tokai Carbon Co. Ltd ym. vastaan Euroopan yhteisöjen komissio, 29.4.2004 antamasta tuomiosta (jäljempänä valituksenalainen tuomio).

rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla”.

3. Komissio voi määrätä seuraamuksia tällaisista menettelytavoista vahvistamalla sakkoja yrityksille, jotka ovat ottaneet niitä käyttöön.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *EY 81 artikla ja asetus N:o 17/62*

2. EY 81 artiklassa kielletään ”sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmu-kaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää,

4. Neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamis-sopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus), joka on annettu 6.2.1962,² (jäljempänä asetus N:o 17) 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille vähintään 100 ja enintään 5 000 laskentayk-

1 – Alkuperäinen kieli: englanti.

2 – EYVL 1962, 13, s. 204.

sikön sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon rikkomuksen vakavuuden lisäksi sen kesto.”

--

B *Suuntaviivat*

b) antavat virheellisiä tietoja vastatessaan 11 artiklan 3 tai 5 kohdan – – nojalla tehtyyn tietojensaantipyyntöön – –

2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 1 000 000 laskentayksikköä taikka tätä suurempi mutta enintään 10 prosenttia kunkin rikkomukseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa tai 86 artiklaa; – –

5. Komission tiedonannon ”Suuntaviivat asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa”³ (jäljempänä suuntaviivat) johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

” – – suuntaviivoissa esitettyjen periaatteiden tarkoituksena on varmistaa komission päätösten avoimuus ja objektiivisuus suhteessa yrityksiin kuin myös yhteisöjen tuomioistuimeen; samalla vahvistetaan lainsäätäjän komissiolle jättämä liikkumavara harkintavallalle, jonka perusteella komissio voi määrätä sakoksi enintään 10 prosenttia yrityksen kokonaisliikevaihdosta. Tätä liikkumavaraa on kuitenkin sovellettava yhtenäisen ja syrjimättömän politiikan linjan mukaisesti, joka vastaa kilpailusääntöjen rikkomisen estämiselle asetettuja tavoitteita.

--

3 – EYVL 1998, C 9, s. 3.

Sakon uusi laskutapa perustuu tästedes jäljempänä esitettyyn kaavaan, joka pohjautuu perusmäärään, jota korotetaan raskauttavien olosuhteiden perusteella ja alennetaan lieventävien olosuhteiden perusteella.”

ottaa huomioon sakon määrän vahvistaessaan. – –”

C Yhteistyöstä annettu tiedonanto

6. Komissio määrittelee sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskeissa asioissa antamassaan tiedonannossa⁴ (jäljempänä yhteistyöstä annettu tiedonanto) ne edellytykset, joilla komission kanssa tutkimuksissa yhteistyössä olevat yritykset voidaan vapauttaa sakoista tai niille muussa tapauksessa määrättyjä sakkoja lievennetään, kuten tiedonannon A kohdan 3 alakohdassa esitetään.

7. Yhteistyöstä annetun tiedonannon A kohdan 5 alakohdassa todetaan seuraavaa:

”Yritysten yhteistyö komission kanssa on vain yksi monista tekijöistä, jotka komissio

D Euroopan neuvoston yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi

8. Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) seitsemännän lisäpöytäkirjan 4 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti.

2. Edellisen kappaleen määräykset eivät estä ottamasta juttua uudelleen tutkittavaksi asianomaisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti, jos on näyttöä uusista tai vasta esiin tulleista tosiseikoista tai jos aiemmassa prosessissa on tapahtunut sellainen perustavaa laatua oleva virhe, joka voisi vaikuttaa lopputulokseen.”

4 – EYVL 1996, C 207, s. 4.

II Riidanalaisen päätöksen tekemiseen liittyvät tosiseikat ja sen tausta

9. Valituksenalaisessa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tiivistä asian tosiseikat seuraavasti:

”1. – – päätöksessä 2002/271/EY – – komissio totesi eri yritysten osallistuneen grafiittielektrodialalla joukkoon EY 81 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (jäljempänä ETA-sopimus) 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja.

2. Grafiittielektrodeja käytetään ensisijassa teräksen valmistamiseen valokaariuuneissa. Teräksen valmistaminen näissä uuneissa on itse asiassa kierrätysprosessi, jossa romuteräs muunnetaan uudeksi teräkseksi, toisin kuin klassisessa tuotantomenetelmässä, jossa terästä valmistetaan rautamineraaleista korkeauuneissa hapettamalla. Romun sulattamiseen tarkoitettu sähköuunissa käytetään yhdeksää elektrodia, jotka on yhdistetty kolmen elektrodin palkeiksi. Sulamisprosessin intensiteetti

huomioon ottaen elektrodeja käytetään keskimäärin yksi yksikkö jokaista kahdeksaa tuntia kohden. Elektrodin valmistus kestää noin kaksi kuukautta. Kyseisessä tuotantoprosessissa grafiittielektrodeja ei voida korvata millään muulla tuotteella.

3. Grafiittielektrodien kysyntä liittyy suoraan teräksen valmistukseen valokaariuunissa. Asiakkaat ovat pääosin teräksentuottajia, joiden osuus kysynnästä on noin 85 prosenttia. Vuonna 1998 maailman raakateräksen tuotanto oli 800 miljoonaa tonnia, josta 280 tonnia tuotettiin valokaariuuneissa. – –

– –

5. 1980-luvulla teknologian kehittyminen johti elektrodien käyttömäärän huomattavaan supistumiseen tuotettua terästonnin kohden laskettuna. Terästeollisuudessa tehtiin tällöin myös huomattavia rakenneuudistuksia. Elektrodien kysynnän aleneminen johti maailman elektroditeollisuuden rakenteen uudistamiseen. Useita tehtaita suljettiin.

6. Vuonna 2001 grafiittielektrodeja toimitti Euroopan markkinoille yhdeksän länsimaista valmistajaa: – –
7. Komission virkamiehet tekivät – – neuvoston asetuksen N:o 17 – – 14 artiklan 3 kohdan perusteella 5.6.1997 ennalta odottamattomia samanaikaisia tarkastuksia – –
8. Samana päivänä Federal Bureau of Investigationin (FBI) virkamiehet suorittivat Yhdysvalloissa etsintöjä useiden valmistajien tiloissa. Näiden etsintöjen johdosta SGL:ää – – vastaan aloitettiin kiellettyä kartellia koskeva rikosoikeudenkäynti. Kaikki syytetyt myönsivät niitä vastaan esitetyt tosiseikat oikeiksi ja suostuivat maksamaan sakot, joiden määräksi vahvistettiin SGL:n osalta 135 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria (USD) – –
- –
10. Yhdysvalloissa nostettiin ostajaryhmän puolesta SGL:ää – – vastaan kolmin-kertaista vahingonkorvausta (triple damages) koskevat kanteet.
11. – – Kanadassa – – SGL myönsi syyllisyytensä vuoden 2000 heinäkuussa ja suostui maksamaan 12,5 miljoonan CAD suuruisen sakon kyseisen lain rikkomisen perusteella. Teräksenvalmistajat nostivat vuoden 1998 kesäkuussa SGL:ää – – vastaan Kanadassa kiellettyä kartellia koskevat siviilikanteet.
12. Komissio lähetti 24.1.2000 tutkinnan kohteena oleville yrityksille väitetiedoksiannon. Hallinnollisen menettelyn päätteeksi tehtiin 18.7.2001 päätös, jonka mukaan kantajayritykset – – olivat maailmanlaajuisesti vahvistaneet hinnat ja jakaneet relevantit kansalliset ja alueelliset tuotemarkkinat 'kotimaista tuottajaa' koskevan periaatteen mukaan. Näin ollen UCAR oli vastuussa Yhdysvalloista ja tietyistä Euroopan osista ja SGL muusta Euroopasta – –
13. Päätöksen mukaan sopimuksen perusperiaatteet olivat seuraavat:
- Grafiittielektrodien hinnat olisi asetettava maailmanlaajuisesti.

- Ainoastaan kunkin yrityksen hallituksen puheenjohtaja tai toimitusjohtaja tekisi hinnoittelua koskevat päätökset.
  - 'Kotimainen tuottaja' asettaisi markkinahinnat kotimarkkinoillaan ja muiden tuottajien olisi 'seurattava' tätä hinnoittelua.
  - 'Muilla kuin kotimarkkinoilla' eli markkinoilla, joilla ei ollut 'kotimaista tuottajaa', hinnat olisi asetettava yhteisymmärryksessä.
  - Muiden kuin kotimaisten tuottajien ei pitäisi kilpailla aggressiivisesti ja niiden olisi vetäydyttävä muiden kotimarkkinoilta.
  - Kapasiteettia ei laajennettaisi (japanilaisten tuottajien oli määrä vähentää kapasiteettiaan).
  - Teknologiaa ei pitäisi siirtää muille kuin kartelliin osallistuville valmistajille.
- –
14. Päätöksessä todetaan tämän jälkeen, että edellä mainitut peruseriaatteet pantiin täytäntöön kartellikokouksissa, joita pidettiin usealla eri tasolla, joita olivat ylimmän johdon kokoukset, työkentelytason kokoukset, eurooppalaisten tuottajien ryhmäkokoukset (ilman japanilaisia yrityksiä), tietyjä markkinoita koskevat kansalliset tai alueelliset tapaamiset ja yritysten kahdenväliset yhteydet.
- –
16. Päätöksessä tehtyjen tosiseikkoja koskevien toteamusten ja oikeudellisten arviointien pohjalta komissio on määrännyt tutkimuksen kohteena olleille yrityksille sakkoja, joiden määrä on laskettu [suuntaviivoissa] esitetyn metodologian mukaisesti.
  17. Päätöksen päätösoosan 3 artiklassa määrätään seuraavat sakot:
    - SGL: 80,2 miljoonaa euroa
- –

18. Päätösoosan 4 artiklassa asianomaiset yritykset määrätään maksamaan sakot kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta 8,04 prosentin suuruisen koron maksamisen uhalla.”

IV Muutoksenhaku

12. SGL vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

III Oikeudenkäyntimenettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

10. SGL ja muut yritykset, joille riidanalainen päätös oli osoitettu, nostivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 20.10.2001 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen kyseisestä päätöksestä.

11. Valituksenalaisessa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti muun muassa seuraavaa:

”_ _

2) Asiassa T-239/01, SGL Carbon vastaan komissio:

– kantajalle päätöksen 2002/271 3 artiklassa määrätyn sakon määräksi vahvistetaan 69 114 000 euroa

– kanne hylätään muilta osin

_ _”

– hyväksyy ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyt kanneperusteet ja kumoaa asiassa T-239/01 annetun tuomion siltä osin kuin sillä hylätään kanne komission 18.7.2001 tekemän päätöksen 3 ja 4 artiklaa koskevilta osin

– toissijaisesti alentaa sopivalla tavalla kantajalle komission päätöksen 3 artiklassa määrättyä sakkoa sekä edellä mainitun päätöksen 4 artiklassa ja komission 23.7.2001 päivätyssä kirjeessä vahvistettuja korkoja ja viivästyskorkoja

– edelleen toissijaisesti yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella palauttaa asian takaisin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen uuden ratkaisun antamista varten, ja

– velvoittaa komission korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

13. Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin
- Neljäs oikeudellinen peruste koskee sitä, ettei sakon ylärajaa, joka on asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan mukaan 10 prosenttia konsernin liikevaihdosta, ole otettu huomioon.
  - hylkää valituksen
  - velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

- Viidennen oikeudellisen perusteen mukaan puutteellinen mahdollisuus tutustua asiakirjoihin on rikkonut puolustuksen oikeuksia.

V Oikeudelliset perusteet ja pääasialliset perustelut

14. SGL esittää seitsemän oikeudellista perustetta:

- Ensimmäisellä oikeudellisella perusteella väitetään, että kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevaa periaatetta on loukattu.
- Toinen oikeudellinen peruste koskee laskentapohjan vahvistamista ja tarkemmin ottaen sitä, ettei laskentapohjaa ole mukautettu alaspäin.
- Kolmas oikeudellinen peruste liittyy sakkojen perusmäärän korottamiseen 25 prosentilla (raskauttavan olosuhteen takia) sen johdosta, että valittaja oli varoittanut muita kartellin jäseniä ennen vuonna 1997 tehtyjä tarkastuksia.

- Kuudes oikeudellinen peruste liittyy valittajan kykyyn maksaa sakko (sen heikentynyttä maksukykyä ei ole otettu huomioon).

- Seitsemäs oikeudellinen peruste koskee korkojen vahvistamista.

VI Tapauksen tarkastelu

Alustavat toteamukset

15. Valittaja käsiteltävänä olevassa asiassa samoin kuin valittaja asiassa C-289/04 P, jossa myös annan tänään ratkaisuehdotuk-

sen, on esittänyt oikeudellisia perusteita, jotka liittyvät tiettyihin sakon näkökohtiin. Asiassa C-89/04 P oikeudelliset perusteet liittyvät erityisesti ehkäisevän vaikutuksen kertoimeen. Käsiteltävänä olevassa asiassa oikeudelliset perusteet liittyvät enemmänkin tiettyihin sakon määrittämismenettelyn näkökohtiin.

16. Aloitan näin ollen esittämällä joitakin yleisiä huomioita komission sakon määrittämispolitiikkaa koskevasta oikeuskäytännöstä.

17. Ensinnäkin yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa *Musique Diffusion française*⁵ antamassaan laajalti lainatussa tuomiossa, että komission tehtävään kuuluu ilman muuta velvollisuus selvittää yksittäisiä kilpailusääntöjen rikkomisia ja määrätä niistä seuraamuksia, mutta siihen kuuluu myös velvollisuus harjoittaa sellaista yleistä politiikkaa, jolla pyritään kilpailuasioden osalta noudattamaan perustamissopimuksessa vahvistettuja periaatteita ja ohjaamaan yritysten käyttäytymistä näiden periaatteiden mukaisesti.⁶

18. Lisäksi, kun komissio arvioi kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta sakon suuruuden määrittämistä varten, sen on otettava huomioon kyseisen tapauksen erityisolohjeiden lisäksi se asiayhteys, johon kilpailu-

sääntöjen rikkominen sijoittuu, ja huolehdittava siitä, että sen toiminnalla on varoittava vaikutus erityisesti sellaisten kilpailusääntöjen rikkomisten osalta, jotka ovat erityisen haitallisia yhteisön tavoitteiden toteuttamisen kannalta.⁷

19. Yhteisöjen tuomioistuin totesi täten kyseisessä tuomiossa, että sakkojen määräämisen tarkoituksena on varmistaa yhteisön kilpailupolitiikan toteuttaminen.

20. Kyseisestä tuomiosta ja sen jälkeen annetuista tuomioista käy selvästi ilmi, että useita tekijöitä on otettava huomioon; ettei komissiolla ole velvollisuutta soveltaa mitään tarkoin määriteltyä matemaattista kaavaa; että komissio voi ottaa huomioon sekä yhtiön kokonaisliikevaihdon että maantieteellisen alueen ja tuotteiden pohjalta laske- tun liikevaihdon, kunhan kummallekaan näistä luvuista ei anneta sellaista merkitystä, joka olisi suhteeton muihin arviointiperusteisiin nähden; ja näin ollen, ettei sopivan sakon määrääminen voi olla pelkän kokonaisliikevaihtoon perustuvan laskelman tulos.

21. Komissiolla on laaja harkintavalta sakkopolitiikassaan, vaikka sen onkin otettava huomioon yhteisön oikeuden peruseriaatteen eikä se saa ylittää asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdassa säädettyä liikevaihtoon perustuvaa ylärajaa. Jos komissio

5 – Yhdistetyt asiat 100/80–103/80, *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983 (Kok. 1983, s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133).

6 – Em. asia *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomion 105 kohta.

7 – Em. asia *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomion 106 kohta.

julkaisee suuntaviivoja, joissa vahvistetaan käytänneseännöt, se ei saa poiketa näistä suuntaviivoista yksittäisessä tapauksessa esittämättä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisia perusteluja. Komissio voi tietenkin mukauttaa suuntaviivojaan siten, että uusia suuntaviivoja sovelletaan siitä päivämäärästä lähtien, jolloin ne on hyväksytty.

22. Komissio on tällä välin julkaissut suuntaviivat. Nämä suuntaviivat heijastavat jossakin määrin yhteisön oikeuskäytäntöä. Hiljattain niin sanotussa esieristetyt putket -tapauksessa⁸ annettu tuomio käsitteli juuri näissä suuntaviivoissa esitettyä laskentatapaa. Yhteisöjen tuomioistuin totesi tältä osin, että ”koska suuntaviivoissa esitetyn laskentatavan mukaan rikkomisen vakavuutta arvioitaessa sakkojen määrän vahvistamiseksi huomioon otetaan useita seikkoja, joita ovat erityisesti kilpailusääntöjen rikkomisella saavutettu hyöty tai sakkojen ennalta ehkäisevän vaikutuksen takaaminen, tällainen laskentatapa vaikuttaa päinvastoin olevan enemmän asetuksen N:o 17 sisältämien periaatteiden mukainen, sellaisina kuin yhteisöjen tuomioistuin on niitä tulkinnut erityisesti edellä mainitussa asiassa *Musique Diffusion française* ym. vastaan komissio, kuin valittajien mainitsema komission aiempi käytäntö, jossa relevantilla liikevaihdolla oli valittajien mukaan ratkaiseva ja suhteellisen mekaani-

nen rooli”.⁹ Yhteisöjen tuomioistuin totesi vielä, että ” – suuntaviivoihin sisältyy useita joustavia osatekijöitä, joiden perusteella komissiolla on mahdollisuus käyttää omaa harkintavaltaansa asetuksen N:o 17 15 artiklan mukaisesti, sellaisena kuin sitä on tulkittu yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä – ”.¹⁰

23. Suuntaviivojen mukaan komissio arvioi sakon suuruuden monivaiheisesti. Ensimmäinen vaihe on perussumman vahvistaminen rikkomuksen vakavuuden (vakavaa vähäisemmät, vakavat ja erittäin vakavat rikkomukset) ja keston (lyhytaikainen, keskipitkä ja pitkä rikkomus) perusteella. Komissio aloittaa määrittämällä perussumman rikkomuksen vakavuuden perusteella. Jos rikkomuksiin syyllistyneet yritykset ovat huomattavan erikokoisia, komissio voi ryhmitellä yritykset niiden koon perusteella ja vahvistaa kullekin ryhmälle erisuuruisen perussumman, jotta voitaisiin ottaa huomioon kunkin yrityksen rikkomuksen tapauskohtainen painoarvo ja siten todellinen vaikutus. Sen jälkeen kun se on arvioinut tietyn rikkomuksen vakavuuden ja ennen kuin se arvioi kestoja, komissio voi mukauttaa sakkoa ylöspäin varmistaakseen, että se on riittävän varoittava (ja siten soveltaa ”ehkäisevän vaikutuksen kerrointa”). Korotettuaan sakkoa keston perusteella komissio etenee seuraavaan vaiheeseen, jossa se arvioi raskauttavia ja lieventäviä olosuhteita.

8 – Yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, *Dansk Rørindustri A/S* ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005 (Kok. 2005, s. I-5425).

9 – Tuomion 260 kohta.

10 – Tuomion 267 kohta.

24. Seuraavaksi sovelletaan yhteistyöstä annettua tiedonantoa, jos yrityksen komission kanssa tekemää yhteistyötä voidaan pitää tässä tiedonannossa tarkoitettuna yhteistyönä.

25. Mikäli sakko ylittää asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa säädetyn ylärajan, komissio voi ensin alentaa sakon määrän (joka on saatu suuntaviivojen mukaisella laskentatavalla) tämän ylärajan mukaiseksi, ennen kuin se soveltaa yhteistyöstä annettua tiedonantoa, jotta tiedonanto saisi täysimääräisesti aikaan vaikutuksensa.

26. Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio jaotteli asianomaiset yritykset kolmeen ryhmään sen mukaan, mikä oli niiden suhteellinen merkitys relevanteilla markkinoilla tuotteista koko maailmasta kertyneen liikevaihdon ja markkinaosuuden perusteella. Sakkojen laskentapohjaksi vahvistettiin 40 miljoonaa, 16 miljoonaa ja 8 miljoonaa euroa. SGL sijoitettiin korkeimman laskentapohjan ryhmään. Laskentapohjaa korotettiin 55 prosentilla SGL:n rikkomisen keston perusteella. Tämän jälkeen komissio korotti laskentapohjaa raskauttavien olosuhteiden takia 85 prosentilla, josta 25 prosenttia johtui siitä, että SGL oli varoittanut kartellin muita jäseniä tulossa olevista tarkastuksista. Mitään lieventäviä olosuhteita ei ollut. Seuraavaksi komissio laski sakkoa 30 prosentilla yhteistyöstä annetun tiedonannon nojalla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin alensi

vielä sakon määrää, koska komissio ei ollut ottanut SGL:n yhteistyötä asianmukaisesti huomioon. Tätä näkökohtaa koskee asiassa C-301/04 P tehty valitus, josta myös annan tänään ratkaisuehdotukseni. Kuten olen jo todennut, käsiteltävänä olevassa asiassa keskitytään pitkälti sakon määrittämismenetellyn eri vaiheisiin.

27. Ennen kuin alan tarkastella oikeudellisia perusteita, huomautan, että muutoksenhaun yhteydessä ensinnäkin yhteisöjen tuomioistuin valvoo sitä, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottanut oikeudellisesti asianmukaisella tavalla huomioon kaikki ne tekijät, jotka ovat olennaisia arvioitaessa sitä, miten vakavana tiettyä menettelytapaa on pidettävä EY 81 artiklan ja asetuksen N:o 17 15 artiklan valossa, ja toiseksi yhteisöjen tuomioistuin tutkii, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsitellyt oikeudellisesti riittävällä tavalla kaikkia kantajan esittämiä väitteitä, joilla pyritään sakon poistamiseen tai alentamiseen.

28. Sen jälkeen kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ratkaissut täyden tuomiovaltansa nojalla yhteisön oikeuden rikkomisesta yrityksille määrättyjen sakkojen suuruuden, yhteisöjen tuomioistuimen asiana ei ole korvata kohtuullisuussyistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkintaa omallaan, kun se käsittelee oikeuskysymyksiä valituksen yhteydessä.

29. Tästä seuraa, että oikeudelliset perusteet on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin niillä pyritään siihen, että sakon määrääminen tutkittaisiin kokonaisuudessaan uudelleen.

A Ensimmäinen oikeudellinen peruste: kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevan periaatteen loukkaaminen

30. SGL väitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, että kun komissio kieltäytyi vähentämästä riidanalaisessa komission päätöksessä vahvistetusta sakosta niiden sakkojen määrän, jotka oli jo määrätty Yhdysvalloissa ja Kanadassa, komissio rikkoi sääntöä, jolla kielletään päällekkäiset seuraamukset samasta rikkomuksesta.

31. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vastasi tähän väitteeseen viittaamalla aiempan oikeuskäytäntöön, jossa todetaan, että kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskeva periaate on yhteisön oikeuden peruseriaate ja että yhteisön kilpailuoikeuteen liittyvissä asioissa tämä periaate estää sen, että komissio tuomitsee yrityksen uudelleen kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä tai ryhtyy uudelleen toimenpiteisiin sitä vastaan sellaisen kilpailunvastaisen käyttäytymisen johdosta, josta sille on jo määrätty seuraamus.

32. Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 134 kohdassa, että kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevaa periaatetta ei

voida soveltaa tässä tapauksessa, koska komission noudattamalla menettelyllä ja sen määräämillä seuraamuksilla ja toisaalta Yhdysvaltain ja Kanadan viranomaisten noudattamalla menettelyillä ja niiden määräämillä seuraamuksilla ei selvästikään ole samoja tavoitteita. Ensin mainitussa tapauksessa pyritään säilyttämään vääristymätön kilpailu Euroopan unionin alueella ja ETA:ssa, kun taas jälkimmäisessä tapauksessa pyritään suojelemaan Yhdysvaltain tai Kanadan markkinoita. Kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevan periaatteen soveltaminen edellyttää sitä, että rikkomisen perustana oleva teko ja henkilöt, joille rangaistus on määrätty, ovat sama, mutta tämän lisäksi myös suojatun oikeushyvän on oltava sama. Tätä päätelmää tukee seuraamusten päällekkäisyyden kieltoa koskevan periaatteen soveltamisala, sellaisena kuin se on vahvistettu Euroopan ihmisoikeussopimuksen seitsemännen lisäpöytäkirjan 4 artiklassa. Kyseisen artiklan sanamuodosta ilmenee, että tällä periaatteella ainoastaan kielletään valtion tuomioistuinta tutkimasta sellaista rikosta tai määräämistä seuraamuksia sellaisesta rikoksesta, josta asianomainen on jo vapautettu tai tuomittu kyseisessä valtiossa. Kahdenkertaisen seuraamuksen kiellon periaate ei sitä vastoin estä sitä, että henkilöä syytetään tai hänelle määrätään seuraamus samasta teosta kahdessa tai useammassa eri valtiossa.¹¹

33. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myös korosti, että kantajat eivät ole vedonneet mihinkään sellaiseen yleissopimukseen tai kansainvälisen julkisoikeuden sääntöön, joka kieltäisi eri valtioiden viranomaisia tai tuomioistuimia syyttämästä tai tuomitsemasta henkilöä samoista teoista, ja se totesi seuraavaa: ”Tällainen kiello voisi siis tässä

11 – Ks. tuomion 134 ja 135 kohta.

vaiheessa perustua ainoastaan hyvin tiiviiseen kansainväliseen yhteistyöhön, jonka perusteella annettaisiin yhteisiä sääntöjä, kuten säännöt, jotka sisältyvät edellä mainittuun Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen. Tältä osin kantajat eivät ole esittäneet, että olisi olemassa sellainen yhteisöä ja kolmansia valtioita, kuten Yhdysvaltoja ja Kanadaa, sitova sopimus, jossa määrättäisiin tällaisesta kielosta.”¹²

34. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi seuraavaa: ”Perusoikeuskirjan 50 artiklassa määrätään, että ketään ei saa tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo unionissa lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi lain mukaisesti. On kuitenkin todettava, että kyseistä peruskirjaa voidaan soveltaa ainoastaan unionin alueella, ja siinä rajoitetaan 50 artiklassa määritellyn oikeuden soveltamisala nimenomaisesti niihin tapauksiin, joissa vapauttava päätös tai tuomio on annettu tämän alueen sisällä.”¹³

35. SGL valitti myös, että komissio oli tulkinnut väärin asiassa Boehringer annettua tuomiota,¹⁴ jonka mukaan komission on otettava vähennyksenä huomioon myös kolmannen maan viranomaisien määräämä seuraamus, jos teot, jotka komissio ja kyseiset viranomaiset ovat ottaneet huomioon kantajana olevaa yritystä vastaan, ovat samat.

36. Tässä yhteydessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin palautti mieleen, että yhteisöjen tuomioistuin oli kyseisessä tuomiossa todennut (tuomion 3 kohta), että ”se, onko komission otettava vähennyksenä huomioon myös kolmannen valtion viranomaisien määräämä seuraamus, on tarpeen selvittää ainoastaan, jos teot, joista tässä yksittäistapauksessa toisaalta komissio ja toisaalta Yhdysvaltojen viranomaiset syyttävät kantajaa, ovat samanlaiset”, ja huomautanut, että ”edellä mainitun kohdan sanamuodosta seuraa selvästi, että yhteisöjen tuomioistuin, joka ei ole ratkaissut lainkaan sitä kysymystä, onko komissiolla velvollisuus ottaa vähennyksenä huomioon seuraamus, jonka kolmannen maan viranomaiset ovat määränneet, siinä tapauksessa, että teot, jotka komissio ja kyseiset viranomaiset ovat ottaneet yritystä vastaan huomioon, ovat samat, on katsonut, että se, että komission ja kolmannen valtion viranomaisien huomioon ottamat teot ovat samat, on edellä mainittua kysymystä edeltävä ehto”.¹⁵

37. Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi esiin seuraavaa: ”Yhteisöjen tuomioistuin on ottanut huomioon nimenomaan erityisen tilanteen, joka johtuu ensinnäkin jäsenvaltioiden kansallisten markkinoiden ja yhteismarkkinoiden tiiviistä keskinäisestä riippuvuudesta ja toisaalta siitä erityisestä tavasta, jolla yritysten välisiä järjestelyjä koskeva toimivalta samalla alueella eli yhteismarkkinoilla on jaettu yhteisön ja yhteisön jäsenvaltioiden välillä, ja hyväksytyään sen, että asian käsittely kahteen kertaan on mahdollista, on katsonut tarpeelliseksi ottaa yleisten kohtuussyiden vuoksi huomioon ensimmäisellä päätöksellä määrätyt seuraamukset, koska on mahdollista, että tästä seuraa kahdenkertainen seu-

12 – Tuomion 136 kohta.

13 – Tuomion 137 kohta.

14 – Asia 7/72, *Boehringer v. komissio*, tuomio 14.12.1972 (Kok. 1972, s. 1281, Kok. Ep. II, s. 59).

15 – Tuomion 139 ja 140 kohta.

raamus – –. Tällainen tilanne puuttuu selvästi nyt käsiteltävässä asiassa. Näin ollen koska asiassa ei ole vedottu nimenomaiseen sopimuksen määräykseen, jonka mukaan komissiolla olisi velvollisuus sakon määrää vahvistaessaan ottaa huomioon kolmansien maiden, kuten Yhdysvaltain tai Kanadan, viranomaisten tai tuomioistuinten samalle yritykselle samasta teosta aiemmin määräämät seuraamukset, kantajat eivät voi pätevästi arvostella komissiota siitä, että tämä olisi tässä tapauksessa laiminlyönyt tällaisen väitetyn velvoitteen.”¹⁶

38. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jatkoi toteamalla seuraavaa: ”Vaikka oletettaisiin, että olisi mahdollista tehdä edellä mainitussa asiassa [Boehringer] annetusta tuomiosta se vastakohtaispäätelmä, että komission on otettava vähennyksenä huomioon kolmannen valtion viranomaisten määräämä seuraamus, mikäli komission ja kyseisten viranomaisten kyseistä yritystä vastaan huomioon ottamat teot ovat samat, on korostettava, että vaikka Yhdysvalloissa SGL:ää vastaan annetussa tuomiossa viitataan siihen, että grafiittielektrodeja koskeneella yhteistoimintajärjestelyllä pyrittiin rajoittamaan tuotantoa ja korottamaan tuotteen hintoja ’Yhdysvalloissa ja muualla’, ei ole millään tavoin näytetty toteen, että Yhdysvalloissa annetussa ratkaisussa olisi tarkoitettu yhteistoimintajärjestelyn soveltamistoimia tai vaikutuksia, jotka olisivat toteutuneet muualla kuin Yhdysvalloissa (katso vastavasti [asia *Boehringer*], tuomion 6 kohta), ja varsinkaan ETA:ssa, mikä lisäksi olisi merkinnyt ilmeistä puuttumista komission alueelliseen toimivaltaan. Viimeksi mainittu huomautus pätee myös Kanadassa annettuun tuomioon.”¹⁷

39. Käsiteltävänä olevassa valituksessa SGL väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin todennut tuomiossaan komission loukanneen kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevaa periaatetta (tai toissijaisesti jättäneen ottamatta huomioon yleiset kohutuussyyt), kun se ei ottanut huomioon seuraamusta, joka SGL:lle oli määrätty Yhdysvalloissa jo ennen kuin komissio teki riidanalaisen päätöksensä.

40. SGL väittää, että komission olisi pitänyt ottaa vähennyksenä huomioon kolmansien maiden viranomaisten samasta rikkomuksesta määräämät sakot. Tämä on kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevan periaatteen ja ainakin suhteellisuusperiaatteen mukaista. Tässä yhteydessä SGL väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsi väärin asiassa *Boehringer* annettua tuomiota. SGL väittää, että kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevaa periaatetta voidaan tulkita kahdella tavalla, suppeasti ja laajasti. Suppea tulkinta – ainakin sellaisena kuin sitä sovelletaan yhteisössä – koskee tosiasiallista kieltoa, eli sitä, ettei rikkomuksesta, josta on jo määrätty seuraamus, saa uudelleen syyttää ja määrätä seuraamusta. Laajassa tulkinnassa, joka soveltuu erityisesti kolmansien maiden viranomaisten käsittelemiin asioihin, kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskeva periaate tulkitaan velvollisuudeksi ottaa ulkomailla määrättyt seuraamukset huomioon vähennyksenä tai muulla tavoin.

41. SGL väittää lisäksi, että kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevan periaatteen soveltamisen kolme edellytystä (sama rikkomukseen syyllistynyt henkilö, samat teot ja

16 – Tuomion 141 ja 142 kohta.

17 – Tuomion 143 kohta.

sama suojattu oikeushyvä) täyttyvät. Sakot on osoitettu SGL:lle, joka on yksi itsenäinen oikeushenkilö; teot ovat samat (maailmanlaajuinen kartelli) ja oikeudellisesti suojattu etu on sama Euroopassa ja Yhdysvalloissa.

42. SGL kiistää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksen, jonka mukaan toisaalta komission noudattamalla menettelyllä ja sen määräämillä seuraamuksilla ja toisaalta Yhdysvaltain viranomaisten noudattamalla menettelyllä ja niiden määräämillä seuraamuksilla ei selvästikään ole samoja tavoitteita. SGL viittaa tässä yhteydessä julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin asiassa Italcementi antamaan ratkaisuehdotukseen.¹⁸ SGL väittää, että samaa perustelua voidaan soveltaa kolmansiin valtioihin. Sen mielestä molemmissa oikeusjärjestyksissä pyritään turvaamaan vapaa kilpailu. SGL väittää, ettei alueperiaate ole merkityksellinen, kun selvitetään kysymystä kahdenkertaisuudesta, vaan sillä on merkitystä vain komission toimivaltaan ryhtyä toimenpiteisiin kilpailusääntöjen rikkomisen johdosta. Kilpailualalla voi epäilemättä olla rinnakkaisia täytäntöönpanomenettelyjä, mutta kolmannen valtion viranomaisten jo määräämät sakot tulisi ottaa huomioon.

43. Vaikka kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevaa periaatetta ei sovellettaisi-kaan suhteessa kolmansiin valtioihin, komission ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi SGL:n mukaan pitänyt ottaa huomioon jo määrätty sakot. Tämä perustuu suhteellisuusperiaatteeseen tai asiassa Walt Wilhelm annetussa tuomiossa¹⁹ vahvistettuihin yleisiin kohtuussyihin.

44. SGL väittää myös, ettei kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevan periaatteen soveltaminen edellytä kansainvälistä sopimusta. Tässä yhteydessä se viittaa useisiin kansallisiin oikeusjärjestyksiin, joissa tämä periaate tunnustetaan ilman mitään sitä koskevaa vastavuoroista kansainvälistä sopimusta.

45. Komissio yhtyy ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamukseen.

Arviointi

46. Julkisasiamies Tizzano käsitteli hiljattain asiassa Archer Daniels Midland²⁰ antamassaan ratkaisuehdotuksessa kysymystä kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevan periaatteen mahdollisesta loukkauksesta. Tässäkin asiassa oli kyse tilanteesta, jossa sekä komissio että Yhdysvaltain ja Kanadan

18 – Ks. yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, ratkaisuehdotus 11.2.2003 (Kok. 2004, s. I-123), 91–94 kohta.

19 – Asia 14/68, Walt Wilhelm, tuomio 13.2.1969 (Kok. 1969, s. 1, Kok. Ep. I, s. 377).

20 – Asia C-397/03 P, Archer Daniels Midland v. komissio, ratkaisuehdotus 7.6.2005.

viranomaiset olivat määränneet seuraamuksia. Asiassa antamassaan tuomiossa²¹ ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli päättänyt samaan tulokseen kuin käsiteltävänä olevassa asiassa eli siihen, ettei kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevaa periaatetta sovelleta eikä komissiolla ole velvollisuutta ottaa vähennyksenä huomioon muiden maiden viranomaisten jo määräämiä sakkoja.

47. Julkisasiamies Tizzano totesi ratkaisuehdotuksessaan, ettei kansainvälisessä oikeudessa voida katsoa vahvistetun periaatetta, jossa kielletäisiin eri valtioiden viranomaisia tai tuomioistuimia syyttämästä tai tuomitsemasta henkilöä samoista teoista kuin hänet on tuomittu toisessa valtiossa, ja että monenvälisillä sopimuksilla, joissa vahvistetaan kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskeva periaate, rajoitetaan yleisesti sen soveltaminen ainoastaan saman valtion tuomioistuinten päätöksiin. Tässä yhteydessä hän viittasi vuonna 1966 tehdyn kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklan seitsemänteen kappaleeseen, Euroopan ihmisoikeussopimuksen seitsemännen lisäpöytäkirjan 4 artiklaan sekä entisen Jugoslavian alueen asioita käsittelevän kansainvälisen rikostuomioistuimen ja useiden kansallisten perustuslakituomioistuinten oikeuskäytäntöön. Hän toi esiin myös, että jopa yhteisön oikeuden kaltaisessa yhdenmukaistetussa säännöstössä on vahvistettu kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskeva periaate ainoastaan sillä perusteella, että siitä on olemassa määräyksiä sopimuksissa, kuten Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyssä yleissopimuksessa.

48. Julkisasiamies Tizzano jatkoi kuitenkin toteamalla, että vaikka tällainen yleinen oikeusperiaate olisi olemassa (eli samalle oikeussubjektille ei voitaisi määrätä seuraamuksia useaan kertaan eri valtioissa samasta lainvastaisesta käyttäytymisestä), yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettujen kolmen edellytyksen pitäisi täytyä. Hän oli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kanssa samaa mieltä siitä, ettei suojeltavien oikeudellisten intressien yhtenevyyttä koskeva edellytys täyty, koska Yhdysvaltojen kartellilain ja yhteisön kilpailulainsäädännön ei voida katsoa suojelevan samaa oikeushyvää. Hän väitti – ja olen samaa mieltä –, että komission sakkopolitiikalla pyritään suojelemaan vapaata kilpailua yhteismarkkinoilla, mikä on selkeästi eri asia kuin kolmansien maiden viranomaisten suojelema oikeushyvä.

49. Yhdyn näihin toteamuksiin. Mikään kansainvälinen sääntö ei kiellä yhteisöä määräämästä sakkoja silloin, kun jokin toinen viranomainen on jo määrännyt sakkoja kilpailusäännösten rikkomisesta, tai määräämästä alennettua sakkoa. Toiseksi kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevaa periaatetta sovelletaan yleensä valtion sisällä. Kolmanneksi yhteisöllä ei voida sanoa olevan kahdenvälisiä sopimusta Yhdysvaltojen tai Kanadan kanssa. Kilpailualalla voimassa olevissa yhteistyösopimuksissa²² ei käsitellä tätä näkökohtaa. Vaikka kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevaa periaatetta sovel-

21 – Asia T-224/00, Archer Daniels Midland Company ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 9.7.2003 (Kok. 2003, s. II-2597).

22 – Euroopan yhteisöjen ja Amerikan yhdysvaltojen sopimus näkökantojen huomioonottamisen periaatteen soveltamisesta niiden kilpailulainsäädäntöjen täytäntöönpanossa, tehty 4 päivänä heinäkuuta 1998, EYVL L 173, s. 28, ja vuoden 1991 sopimus, EYVL 1995, L 95, s. 47.

lettäisiinkin, kolmen edellä mainitun edellytyksen pitäisi täyttyä samanaikaisesti. Olen komission ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kanssa samaa mieltä siitä, ettei kolmas edellytys – sama oikeudellinen intressi – täyty. Kartelli rikkoo sääntöjä jokaisella lainkäyttöalueella, jolla se toimii. Näin ollen se, että kartelli toimii maailmanlaajuisesti, ei muuta siitä tosiseikkaa, että Yhdysvaltojen kartellilaki ja yhteisön kilpailulainsäädäntö käsittelevät ensisijaisesti kartellin vaikutuksia kummankin omalla alueella. SGL:n viittaukset useisiin kansallisiin oikeusjärjestyksiin, joissa ulkomailla tehty päätös olisi rinnastettavissa kotimaassa tehtyyn päätökseen, on näin ollen merkityksetön, koska kaikki kolme edellytystä eivät täyty.

50. Yleisten kohtuussyiden osalta haluan tuoda esiin, että mielestäni asioissa *Walt Wilhelm* tai *Boehringer* annettuja tuomioita ei voida soveltaa sellaisenaan kolmansien maiden tilanteeseen. Sen lisäksi, että asia *Walt Wilhelm* ei tarkkaan ottaen koske kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa – eikä koske asia *Boehringer*kaan –, asian erikoisuutena oli se, että vaikka viranomaiset tarkastelivatkin kilpailusääntöjen rikkomista eri näkökulmasta, kyseinen rikkominen tapahtui kuitenkin yhteisön alueella. Asiassa oli siis perusteltua ottaa huomioon alueellinen päällekkäisyys ja vaatia asiaa toisena käsitellyttä kilpailuviranomaista ottamaan huomioon ensimmäiseksi määrätty sakko, kun se määräsi myöhemmin lisää talou-

dellisiä seuraamuksia.²³ Tällaista perustetta ei ole suhteessa kolmansiin maihin, koska ne ovat alueellisesti erilliset. Vaikka komissiolla ei olekaan velvollisuutta ottaa huomioon kolmannen maan aiemmin määräämiä sakkoja, sillä on harkintavalta tehdä niin, mutta jos mitään vastavuoroisuutta ei ole, komissiolla ei voida sanoa olevan velvollisuutta ottaa tällaista sakkoa huomioon vähennyksenä.

51. Lopuksi haluan korostaa, että oikeusjärjestyksissä on eroja ja kyseiset erilaiset oikeusjärjestykset johtavat siihen, että markkinakäyttäytymistä koskevien oikeusohjeiden sisältö ja soveltamisala vaihtelevat. Rikkomuksella ei näin ollen ole ainoastaan erilaisia tai toisistaan poikkeavia seurauksia erilaisissa oikeusjärjestyksissä, vaan seuraukset on arvioitava samassakin oikeusjärjestyksessä niiden vaikutusten perusteella, jotka seurauksilla on kyseisessä oikeusjärjestyksessä.

52. SGL:n puolustama kanta johtaisi siihen, että julkiseen talousoikeuteen sisältyvä alueellisuus käsite menettäisi merkityksensä. Se tarkoittaisi, että yritysten markkinakäyttäytymistä säätelevät säännökset olisivat samat kaikkialla maailmassa, mikä ei tietenkään pidä paikkaansa.

23 – Tämä oikeuskäytäntö on pitkälti syrjäytetty sen jälkeen, kun asetus N:o 1/2003 on tullut voimaan. Ks. myös Wouter P. L. Wils, "The principles of *Ne Bis in Idem* in EC Antitrust Enforcement: A Legal and Economic Analysis", *World Competition*, 2003.

B *Toinen oikeudellinen peruste*

Arviointi

53. Toisella oikeudellisella perusteellaan, joka koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksia sakon perusmäärän vahvistamisen osalta, SGL väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki virheen, kun se ei mukauttanut SGL:n perusmäärää alaspäin, vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vahvistamien lopullisten laskentaperusteiden syrjimätön soveltaminen olisi tätä edellyttänyt.

54. SGL viittaa tässä yhteydessä muiden kartellin jäsenten uudelleenluokitteluun, jonka perusteella niiden sakkojen laskentapohjaa alennettiin. SGL kyseenalaistaa ensimmäiseksi ryhmän keskimääräisen liikevaihdon ja markkinaosuuksien laskennan luvallisuuden, koska sen mielestä kunkin yrityksen markkinavaikutuksen arviointi tulisi tehdä yksilöllisesti eikä yhdistetysti. Toiseksi SGL väittää, että sen ja UCAR:n markkinaosuuksien välinen ero on liian suuri, jotta se voitaisiin sijoittaa samaan ryhmään kuin UCAR. Markkinaosuuksien välillä voidaan laskea olevan suurempi ero kuin komission päätöksessään käyttämä prosentuaalinen porrastus. Laskentapohjaa olisi tästä syystä mukautettava. Kolmanneksi joitakin muita jäseniä on SGL:n mukaan luokiteltu uudelleen, vaikka markkinaosuuksien välinen ero on ollut pienempi.

55. Ensinnäkin on syytä pitää mielessä, että komissiolla on laaja harkintavalta sakkojen määrittämisessä eikä sillä ole velvollisuutta soveltaa siihen mitään tiettyä matemaattista kaavaa. Yhteisöjen tuomioistuimien on kuitenkin varmistettava, ettei komissio ole ylittänyt harkintavaltaansa. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että sen jälkeen kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ratkaissut täyden tuomiovaltansa nojalla yhteisön oikeuden rikkomisesta yrityksille määrättyjen sakkojen suuruuden, yhteisöjen tuomioistuimen asiana ei ole korvata kohtuullisuussyistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkintaa omallaan, kun se käsittelee oikeuskysymyksiä valituksen yhteydessä.²⁴

56. Valituksenalaisessa tuomiossaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että luokittelu on sellaisenaan sallittua. Se myös katsoi, että kun yritykset jaetaan ryhmiin sakkojen määrän vahvistamiseksi, kuhunkin tällä tavoin yksilöityyn ryhmään sovellettavan kynnysluvun on oltava yhtenäinen ja objektiivisesti perusteltu. Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli, oliko kolme eri ryhmää toisistaan erottavat kynnysluvut vahvistettu yhdenmukaisesti ja objektiivisin perustein.

24 – Ks. edellä alaviitteessä 8 mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rorindustri A/S ym., tuomion 244 ja 245 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

57. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on selittänyt ja kuten komission päätöksestä ilmenee, komissio on ottanut kolmea ryhmää muodostaessaan ja eri laskentapohjia vahvistaessaan lähtökohdakseen yhden ainoan kriteerin eli ne liikevaihdot ja ne konkreettiset markkinaosuudet, jotka kartellin jäsenillä oli kyseisen tuotteen myynnin perusteella maailmanlaajuisesti. Komissio käytti vuoden 1998 liikevaihtoja ja markkinaosuuksien kehittymistä vuosina 1992–1998. Sen käyttämä laskentatapa perustui tietyn prosentuaalisen markkinaosuuden kerrannaisiin siten, että tämä prosenttiosuus vastasi kiinteää euromäärää. Laskentapohja kasvoi näin ollen ”siivuina”. Tämän tuloksena SGL:n samoin kuin UCAR:n laskentapohjaksi tuli markkinaosuuden perusteella 40 miljoonaa euroa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että summista koostuvien siivujen valinta, jonka perusteella ensimmäisen ryhmän yritysten laskentapohjaksi tuli 40 miljoonaa euroa, ei ollut mielivaltaisen eikä ylittänyt komission harkintavaltaa asiassa. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi sen, että komissio sijoitti SGL:n ja UCAR:n samaan ryhmään niiden merkityksellisten liikevaihtojen ja markkinaosuuksien perusteella.

58. SGL ei kiistä ensimmäisen ryhmän laskentapohjaa vaan tosiasiallisesti sen, että se sijoitettiin ensimmäiseen ryhmään. Se väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin poikkesi itse vahvistamastaan menetelmästä, mikä merkitsee joko syrjintäkiellon loukkaamista tai arviointivirhettä.

59. En yhdy tähän näkemykseen. Ensinnäkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei korvannut komission menetelmää omallaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ainoastaan varmisti, että komissio oli soveltanut menetelmäänsä johdonmukaisesti ja yhtenäisesti. Kuten edellä on todettu, se hyväksyi menetelmän, jolla kartellin jäsenet sijoitettiin useaan eri ryhmään siten, että kuhunkin ryhmään kuuluvien yritysten laskentapohjaksi otettiin kiinteä summa. Se tarkisti ja hyväksyi ryhmien kynnysluvut. Se myös tutki, vaikuttivatko ryhmät koostumukseltaan riittävän yhtenäisiltä kokoerot huomioon ottaen ja viereisiin ryhmiin verrattuna. Se noudatti siis komission kartellin jäsenten osalta käyttämän järjestelmän yleistä logiikkaa.

60. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi ensimmäisen ryhmän osalta ja kokojen väliset suhdelluvut huomioon ottaen sen, että komissio sijoitti SGL:n ja UCAR:n samaan ryhmään. Se luokitteli uudelleen vain joitakin toiseen ryhmään sijoitettuja jäseniä, koska kokojen välisissä suhdelluvuissa oli liian suuria eroja verrattuna muihin saman ryhmän jäseniin. Kyseiset jäsenet sijoitettiin kolmanteen ryhmään. Näin ollen entinen kolmas ryhmä oli jaettava uudelleen neljännen ryhmän luomiseksi, jotta komission käyttämän menetelmän tasapaino olisi säilynyt. Tämä ei kuitenkaan vaikuta SGL:ään.

61. SGL haluaakin oikeastaan kiistää luokittelujärjestelmän, koska sen mukaan kukin kartelliin osallistunut yritys pitäisi luokitella omaan ryhmäänsä erilaisen markkinaosuuden tai liikevaihdon perusteella ja kullakin pitäisi olla siten yksilöllinen laskentapohja. Tämä kuitenkin veisi pohjan luokittelujärjestelmästä, johon kuuluvat tietyt vaihteluvälit. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimissa perustellusti totesi, kartellin jäsenet voidaan rikkomusten vakavuutta arvioitaessa jakaa ryhmiin, vaikka tällöin ei otetakaan huomioon samaan ryhmään kuuluvien yritysten välisiä kokoeroja, kunhan ryhmien luomisessa noudatetaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja siten vaatimusta, jonka mukaan kuhunkin yksilöityyn ryhmään sovellettavan kynnysluvun on oltava yhtenäinen ja objektiivisesti perusteltu.

62. Toinen oikeudellinen peruste on hylätävä.

C Kolmas oikeudellinen peruste

63. SGL väittää, ettei sakon perusmäärän erityinen korottaminen 25 prosentilla, mikä vastaa määrältään 15,5 miljoonaa euroa, ennen komission tarkastuksia annettuun varoitukseen perustuen ollut laillinen. Pitämällä voimassa komission päätöksen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimissa loukkasi

nulla poena sine lege -periaatetta, in dubio pro reo -periaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

64. Nämä oikeudelliset perusteet liittyvät valituksenalaisen tuomion 312–317 kohtaan ja 436–438 kohtaan. Komissio korotti päätöksessään perussummaa 25 prosentilla, koska se katsoi, että SGL:n yritys haitata komission menettelyä varoittamalla muita yrityksiä tulevista tarkastuksista oli merkittävä raskauttava olosuhde.

65. SGL väitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimissa, ettei varoituksista saisi rangaista korottamalla sakkoa, koska ne eivät merkitse lain rikkomista. Se myös korosti, että varoitukset perustuivat komission virkamiehen vuotamaan tietoon. Lisäksi komissio ei ollut rankaissut UCAR:ää, joka oli varoitusten johdosta tarkistanut asiakirjansa ja tuhonnut tai siirtänyt raskauttavia asiakirjoja.

66. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimissa totesi seuraavaa: ”Myös sitä, että SGL on varoittanut muita yrityksiä edellä mainituista tulevista tarkastuksista, voitiin perustellusti pitää raskauttavana asianhaarana (ks. vastaavasti asia T-334/94, Sarrió v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1439,

320 kohta). Toisin kuin SGL on väittänyt, tältä osin ei ole kyse sellaisesta nimenomaisesta ja itsenäisestä kilpailusääntöjen rikkomisesta, josta ei ole määrätty perustamissopimuksessa eikä asetuksessa N:o 17, vaan käyttäytymisestä, joka vahvistaa varsinaisen kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta. SGL pyrki näillä muille kartellin jäsenille osoitetuilla varoituksilla näet peittelemään kartellin olemassaoloa ja pitämään sen toiminnassa, missä myös onnistuttiin vuoden 1998 maaliskuuhun saakka.”²⁵

67. Tässä yhteydessä se totesi myös, että SGL:n asetuksen N:o 17 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaan tekemä viittaus on asian kannalta merkityksetön, koska se koskee tutkimusten estämisiä itsenäisinä rikkomuksina kartellin mahdollisesta olemassaolosta riippumatta, kun taas SGL:n esittämillä varoituksilla pyrittiin varmistamaan sellaisen kartellin jatkuminen, jota oli selvästi pidettävä yhteisön kilpailuoikeuden ilmeisenä ja kiistattomana rikkomisena.²⁶

68. Se, että SGL on vedonnut yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen UCAR:ään nähden – jonka osalta sitä, että se on tuhonnut raskauttavia asiakirjojaan, ei ole otettu huomioon raskauttavana olosuhteena –, ei voinut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan olla omiaan muuttamaan sitä, että edellä mainitut varoitukset oli on luonnehdittu raskauttavaksi olosuhteeksi.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi seuraavaa: ”Koska kyseiset varoitukset annettiin muille yrityksille, niillä mentiin pelkkää SGL:n sisäpiiriä kauemmas ja pyrittiin saamaan komission tutkimus epäonnistumaan kokonaisuudessaan kartellin jatkumisen turvaamiseksi, kun taas UCAR oli tuhonnut asiakirjojaan välttääkseen sen, että sen oma osuus kartellissa paljastuisi. Kyse on kahdesta erilaisesta käyttäytymisestä, minkä vuoksi komissiota ei voida moittia siitä, että se olisi kohdellut samankaltaisia tilanteita eritavalla.”

69. Kuten edellä on mainittu, SGL tukee väitettään, jonka mukaan valituksenalaisen tuomion tämä osa olisi kumottava, vetoamalla kolmeen oikeudelliseen perusteeseen.

70. Nulla poena sine lege -periaatteen väitetyn loukkaamisen osalta SGL viittaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 artiklaan ja perusoikeuskirjan 49 artiklan 1 kohtaan. Se viittaa myös yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jossa vahvistetaan, että seuraamus, myös muu kuin rikosoikeudellinen, voidaan määrätä vain siinä tapauksessa, että sillä on selvä ja yksiselitteinen oikeudellinen perusta. SGL väittää, että perussumman korottaminen kartellin muiden jäsenten varoittamisen takia loukkaa tätä periaatetta, koska nämä varoitukset eivät riko mitään kieltävää sääntöä. Varoitusten antaminen ei sisälly asetuksen N:o 17 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eikä sitä voida pitää osana EY 81 ja EY 82 artiklassa vahvistettua kieltoääntöä tai asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaa. Valittaja väittää, että asetuksessa N:o 17 ja

25 – Ks. tuomion 312 kohta.

26 – Ks. tuomion 313 kohta.

uudessa asetuksessa N:o 1/2003 säädetään seuraamuksista vain paikan päällä tehtävien tarkastusten haittaamisen yhteydessä. Mikään sääntö ei kiellä tuhoamista asiakirjoja niin kauan kuin tarkastuksesta ei ole annettu määräystä. Mikään sääntö ei kiellä varoittamasta muita kartellin jäseniä. Komissio ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien eivät siis voi kiertää tätä oikeudellista tilannetta korottamalla sakkoa siten, että ne luokittelevat tällaisen käyttäytymisen perusteettomasti raskauttavaksi olosuhteeksi.

71. SGL väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien loukkasi myös in dubio pro reo -periaatetta, koska se perusti arvionsa oletuksiin. Tässä yhteydessä se tuo esiin, ettei asiassa Sarrió annettua tuomiota voida soveltaa käsiteltävänä olevassa asiassa, koska peittely ei ollut osa kartellin jäsenten välisiä sopimuksia. Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien oletuksia, nimittäin siitä, että SGL varoitti kartellin muita jäseniä peitelläkseen kartellin olemassaoloa ja pitääkseen sen toiminnassa, missä se myös onnistui vuoden 1998 maaliskuuhun saakka, ei ole näytetty toteen, eivätkä ne edes ole uskottavia.

72. Lopuksi SGL väittää, että sakon korottaminen kartellin muiden jäsenten varoittamisen takia on syrjintää verrattuna siihen, ettei UCAR:ää sakotettu asiakirjojen tuhoamisesta.

73. Komission mielestä ensimmäistä ja kolmatta oikeudellista perustetta ei voida ottaa tutkittavaksi. Sen mielestä kaikki kolme oikeudellista perustetta pitäisi joka tapauksessa hylätä. Oikeudellisen perustan väitetyistä puuttumisesta komissio on sitä mieltä, että SGL unohtaa, ettei komissio erityisesti määrännyt sakkoa kartellin muiden jäsenten varoittamisesta vaan se piti tällaista käyttäytymistä raskauttavana olosuhteena, kun se laski sakon määrää. Väitetyn syrjivän kohtelun osalta komissio tuo esiin, ettei kartellin muiden jäsenten varoittamista voida verrata asiakirjojen tuhoamiseen. Tässä yhteydessä komissio katsoo, ettei SGL tyytynyt salaamaan tai tuhoamaan omia asiakirjojaan tai estämään raskauttavien asiakirjojen paljastumista, vaan se auttoi haittaamaan muiden yritysten tutkimuksia. Lopuksi komissio katsoo, ettei väite ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien väitetyistä oletuksista ole vakuuttava.

Arviointi

74. Muutoksenhaun yhteydessä yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on varmistaa, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien ole tehnyt oikeudellisia virheitä tai perusteluihin liittyviä virheitä ja ettei se ole ottanut todistusaineistoa virheellisellä tavalla huomioon.

75. Valituksenalaisessa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien katsoi, ettei sakon korottaminen muiden yritysten

varoittamisen johdosta ollut suhteetonta tai syrjivää, ja se yhtyi komission näkemykseen SGL:n tutkimuksia haitanneesta käyttäytymisestä.

76. Olennainen kysymys on se, onko SGL oikeassa, kun se väittää, ettei tutkimusten haittaamisesta rankaisemiselle ole oikeudellista perustaa muutoin kuin komission asetuksen N:o 17/14 artiklan 3 kohdan nojalla tekemällä päätöksellä määräämän tarkastuksen tapauksessa.

77. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien oli mielestäni oikeassa, kun se katsoi, ettei kyseinen käyttäytyminen ollut nimenomaista ja itsenäistä kilpailusääntöjen rikkomista vaan käyttäytymistä, joka vahvisti varsinaisen kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta. Se, että 15 artiklan 1 kohdassa mainitaan itsenäisinä rikkomuksina tiettyjä tapoja, joilla tutkimuksia voidaan haitata, ei tarkoita, ettei muunlaisen käyttäytymisen voida katsoa vahvistavan EY 81 artiklan tai EY 82 artiklan rikkomisen vakavuutta.

78. Oikeudellinen perusta sakon korottamiselle asianomaisen käyttäytymisen johdosta löytyy asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdasta.²⁷ SGL on siis väärässä, kun se väittää

oikeudellisen perustan puuttuvan. Nulla poena sine lege -periaatetta ei ole loukattu.

79. Tässä yhteydessä palautan mieleen vakiintuneen oikeuskäytännön, jonka mukaan sakon määrä vahvistetaan (alkuperäisen) rikkomisen vakavuuden mukaan, rikkomisen vakavuus määrittellään useiden tekijöiden perusteella, komissiolla on harkintavaltaa, kun se vahvistaa sakon (osia), ja komissio voi milloin tahansa mukauttaa sakon määrää varmistaakseen kilpailusääntöjen noudattamisen. Raskauttavien olosuhteiden huomioiminen sakon vahvistamisessa kuuluu komission tehtävään varmistaa kilpailusääntöjen noudattaminen. Viittaan tässä yhteydessä myös suuntaviivojen 2 kohdassa lueteltuihin esimerkkeihin raskauttavista olosuhteista.

80. Sakon korottamiseen oikeuttavien raskauttavien olosuhteiden luettelo ei ole kattava, kuten sen viimeisestä luetelmakohdasta voidaan todeta, mutta näin ei tarvitsisi olla. Kysymys siitä, onko sakkojen korottamiseen oikeuttava raskauttava olosuhde olemassa, ratkaistaan tapauskohtaisesti. Sakon korottamisen oikeuttavan raskauttavan olosuhteen on tietenkin oltava (osa kilpailusääntöjen rikkomista tai) riittävän tiiviisti kytköksissä rikkomiseen. Esimerkiksi rikoksen uusimisen tapauksessa on oltava selvää, että asianomainen yritys on jo syyllistynyt samanlaiseen rikkomiseen. Jos näin on, sen osallistuminen uudelleen samanlaiseen rikkomiseen vahvistaa käsiteltävänä olevan rikkomisen vakavuutta. Sama koskee rikkomisella saavutettua

²⁷ – Ks. ns. esieristetyt putket -tapauksessa annetun tuomion 293 kohta.

hyötyä. Tällainen hyöty on yksi tekijä, joka otetaan huomioon, kun arvioidaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta. Jos rikkomisen avulla kertyneiden laittomien voittojen määrä voidaan arvioida objektiivisesti, sakkoa korotetaan niiden perusteella. Sama voidaan todeta tutkimusten haittaamisesta tai kartellin muiden jäsenten varoittamisesta, joka haittaa tutkimuksia.

81. Kartellin jäsen, joka saa – millä tahansa tavalla – tietää mahdollisesta tulevasta tarkastuksesta, voi reagoida monella tavalla: 1) se voi varoittaa muita jäseniä ja ehdottaa kartellin lakkauttamista, 2) se voi varoittaa muita jäseniä ja ehdottaa kartellin toiminnan jatkamista, mikä edellyttää toimenpiteiden toteuttamista kartellin peittelemiseksi, kuten raskauttavien asiakirjojen tuhoamista, ja 3) muiden jäsenten varoittamisen sijasta se voi päättää hyödyntää komission lieventämistä koskevaa politiikkaa tekemällä yhteistyötä komission kanssa.

82. Kartellin muiden jäsenten varoittamisen tulevista tarkastuksista ei siis väistämättä voida katsoa vahvistavan rikkomuksen vakavuutta, mutta komissiolla ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella oli mielestäni hyvä syy katsoa, että käsiteltävänä olevassa asiassa oli niin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on aiemmassa oikeuskäytännössään tukenut komission näkemystä, jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta vahvistaa se, että yritykset ovat paitsi

olleet tietoisia käyttäytymisensä lainvastaisuudesta myös toteuttaneet toimia sen peittelemiseksi. Käsiteltävänä olevassa asiassa annetut varoitukset ovat tällaisia toimia. SGL, kartellin tärkeä eurooppalainen jäsen, varoitti muita kartellin (eurooppalaisia) jäseniä tulevista tarkastuksista. Näiden varoitusten on myös osoitettu vaikuttaneen komission tutkimuksiin, jotka kohdistuivat kartelliin, koska suuri osa todistusaineistosta oli tuhottu silloin, kun komissio toteutti tarkastuksensa asianomaisten yritysten tiloissa. Komission mukaan näiden tosiseikkojen perusteella varoitukset voitiin objektiivisesti määritellä raskauttavaksi olosuhteeksi, joka oikeutti sakon korottamisen. Mielestäni SGL:n väite, jonka mukaan se varoitti kartellin muita jäseniä ainoastaan tehdäkseen niihin vaikutuksen, ei ole vakuuttava. Varoitusten vaikutukset viittaavat vahvasti toiseen suuntaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei siis loukannut in dubio pro reo -periaatetta, kun se päätteli perustellusti, että varoituksilla oli tarkoitus peitellä kartellia ja varmistaa sen toiminnan jatkuminen ja että tässä on onnistuttuinkin jonkin aikaa. Kuten huomautin edellisessä kohdassa, SGL olisi myös voinut päättää tehdä komission kanssa yhteistyötä yhteistyöstä annetun tiedonannon nojalla, kun se kuuli mahdollisista tulevista tarkastuksista, missä tapauksessa se olisi voinut hyötyä huomattavasti suuremmasta sakon alentamisesta. Se päätti kuitenkin tehdä yhteistyötä vasta paljon myöhemmässä vaiheessa. Se päätti myös vasta myöhemmässä vaiheessa lakkauttaa kartellin.

83. Myös oikeudellinen peruste, joka koskee väitettyä syrjintää, on hylättävä. Käyttäyty-

misen ulkoisten ja sisäisten vaikutusten välillä on tärkeää tehdä ero, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt. Raskauttavien asiakirjojen säilyttämiseen ei ole mitään yleistä velvoitetta. Asianomainen yritys voi näin ollen sisäisenä asiana päättää tuhota tällaiset asiakirjat estääkseen kartelliin osallistumisensa paljastumisen (ellei järjestelmällinen peittely ole osa suunnitelmaa, kuten asiassa *Sarrió*). Tällaista käyttäytymistä ei itsessään voida pitää raskauttavana olosuhteena. Kartellin muiden jäsenten varoittaminen tuottaa kuitenkin vaikutuksia, jotka ulottuvat pelkkää sisäpiiriä laajemmalle. Sillä on tarkoitus haitata komission koko tutkimusta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli siis oikeassa, kun se katsoi, että nämä käyttäytymiset ovat täysin erilaisia ja ettei komissiota näin ollen voida moittia siitä, että se on kohdellut samankaltaisia tilanteita eri tavalla.

D Neljäs oikeudellinen peruste

84. Tällä oikeudellisella perusteella SGL väittää, 1) ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottanut valituksenalaisen tuomion 366–368 kohdassa huomioon sitä, että komission vahvistama (välivaiheen) sakko ylittää asetuksen 15 artiklan 2 kohdassa säädetyn sakon ylärajan, 2) että näin loukataan nolla poena sine lege -periaatetta ja 3)

yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja lisäksi 4) että tältä osin perustelut ovat riittämättömät.

85. SGL väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottanut huomioon sitä, että osa vuoden 2000 liikevaihdosta oli kohdistettava toiseen yritykseen, jonka SGL hankki vuoden 2000 alussa eli sen jälkeen, kun kilpailusääntöjen rikkominen oli päättynyt (maaliskuussa 1998). SGL viittaa tässä yhteydessä sementtiasiassa annettuun tuomioon.²⁸ SGL viittaa myös väitteeseen, jonka se on tehnyt hallinnollisen menettelyn kestoista, koska viivästyminen on vaikuttanut kielteisesti sen taloudellisiin intresseihin. Komission olisi sen mielestä pitänyt näin ollen ottaa huomioon vuoden 1999 liikevaihto.

86. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on myös kattavista kanneperusteista huolimatta jättänyt avoimeksi kysymyksen siitä, olisiko komission pitänyt ottaa huomioon vuoden 1999 liikevaihto (980 miljoonaa euroa) vai vuoden 2000 liikevaihto (1,08 tai 1,26 miljardia euroa). Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vastasi, että ainoa merkityksellinen seikka on se, ettei lopulta – eli sen jälkeen kun kaikki raskauttavat ja lieventävät olosuhteet sekä sakon alentaminen yhteistyön perusteella on otettu huomioon – määrättävä sakko ole suurempi kuin 10 prosenttia koko maailmasta kertyvästä

28 – Yhdistetyt asiat T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, *Cimenteries CBR ym. v. komissio*, tuomio 15.3.2000 (Kok. 2000, s. II-491, 5045 kohta).

liikevaihdosta, ja että hallinnollisen menettelyn liian pitkää kestoja koskeva väite ja sementtiasiaassa annettu tuomio ovat merkityksettömiä,²⁹ se jätti huomioimatta sen, että komissio sovelsi UCAR:ään 10 prosentin ylärajaa edellisen vuoden liikevaihdosta, ennen kuin se sovelsi yhteistyöstä annettua tiedonantoa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien katsoi siis valituksenalaisen tuomion 353 kohdassa virheellisesti, ettei SGL:n tilanne ollut sama kuin UCAR:n. SGL väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oletus on väärä. SGL:n kokonaisliikevaihto vuonna 1999 samoin kuin sen liikevaihto vuonna 2000, kun siitä vähennetään Keramchemieen kohdistuva liikevaihto, olivat sellaiset, että 10 prosentin yläraja ylittyi ennen yhteistyöstä annetun tiedonannon soveltamista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien ei siis olisi pitänyt jättää avoimeksi kysymystä liikevaihdon osalta merkityksellisestä vuodesta.

87. Toiseksi SGL riitauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 368 kohdassa esittämän toteamuksen, jonka mukaan yhteisön oikeuden määräyksissä ja säännöksissä ei vahvisteta hallinnollisia seuraamuksia – vähimmäis- tai enimmäisseuraamuksia – kilpailusääntöjen rikkomisten eri luokkien osalta ja komissio on näin ollen lähtökohtaisesti vapaa määrittämään tällaisista rikkomisista seuraamukseksi määrättävien sakkojen määrän kyseisten rikkomisten vakavuuden ja keston perusteella kunhan sakon lopullinen määrä ei ylitä asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdassa säädettyä ylärajaa. Tässä yhteydessä SGL viittaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 artiklaan ja perusoikeuskirjan 49 artiklan

1 kohtaan ja väittää, ettei 10 prosentin ylärajaa, joka on ehdoton enimmäisseuraamus, saa ylittää missään olosuhteissa ja että sitä sovelletaan myös sakon välivaiheen laskelmiin.

88. Kolmanneksi SGL väittää, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu, koska UCAR:n tapauksessa komissio alensi sakon määrää 10 prosenttiin liikevaihdosta, ennen kuin se sovelsi yhteistyöstä annettua tiedonantoa. Tässä yhteydessä SGL viittaa samaan seikkaan, jonka myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien on tuonut esiin valituksenalaisen tuomion 232 kohdassa, eli siihen, että komission on sovellettava omaa laskentatapaansa asianmukaisesti, yhdenmukaisesti ja etenkin syrjimättömästi. Komissio oli näin ollen väärässä, kun se ilmoitti, että ennen yhteistyöstä annetun tiedonannon soveltamista vahvistettu perusmäärä ylitti sallitun ylärajan ainoastaan UCAR:n tapauksessa.

89. Lopuksi SGL väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien teki oikeudellisen virheen, kun se katsoi, että perusteluvollisuutta ollut loukattu. SGL katsoo toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien, että komission olisi pitänyt perustella päätöksensä, miksi se alensi UCAR:n sakkoa ennen yhteistyöstä annetun tiedonannon soveltamista muttei tehnyt niin SGL:n tapauksessa. SGL väittää, että komission lähestymistapa asetti SGL:n huonompaan asemaan, koska näiden yritysten tilanteet olivat samankaltaiset. Komissio rikkoi näin ollen EY 253 artiklaa.

29 – Valituksenalaisen tuomion 367 kohta.

90. Komissio huomauttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi nämä väitteet perustellusti jo valituksenalaisen tuomion 366–368 kohdassa. Se väittää, ettei komission määräämä sakko sen enempää kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimenkaan määräämä alennettu sakko ylitä asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa säädettyä 10 prosentin ylärajaa.

Arviointi

91. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen väitetyn tulkintavirheen osalta haluan esittää seuraavat huomiot. Komission sakkojen määrittämisessä noudattama lähestymistapa on jo selitetty. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin aivan oikein totesi, jako kolmeen ryhmään perustui liikevaihtoon vuodelta 1998 – jolloin kilpailusääntöjen rikkomisen loppui – ja edellisen vuoden markkinaosuuksiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei siis voida väittää jättäneen käsittelemättä tätä kysymystä. Lisäksi ja kuten komissio on todennut, on erotettava toisistaan toisaalta sakon laskenta ja toisaalta se, että sakon laskennan jälkeen varmistetaan, ettei sakko ylitä asetuksessa N:o 17 säädettyä 10 prosentin ylärajaa. Näissä laskelmissa ei tarvitse käyttää samaa viitevuotta. Edellä on jo selitetty, että sakon laskenta perustuu vuoden 1998 lukuihin. Varmistaessaan, ettei ylärajaa ylitetty, komissio otti huomioon vuoden 2000 liikevaihdon, joka oli asetuksen N:o 17 15 artiklan

2 kohdan nojalla oikea viitekohta. Tämä ei siis ole mitenkään ristiriidassa sementtiasiassa annettujen tuomioiden kanssa.

92. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi väitteen menettelyn liian pitkästä kestosta. SGL ei ole esittänyt mitään vakuuttavaa uutta perustetta sille, miksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki tässä virheen.

93. Nulla poena sine lege -periaatteen loukkauksista koskevien väitteiden osalta viittaa niin sanotussa esieristetyt putket -tapauksessa muutoksenhaun johdosta hiljattain annettuun tuomioon.³⁰ Tuomiossa tehdään selväksi, ettei asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa kielletä komissiota viittaamasta sakon laskemista varten väliaikaiseen määrään, joka ylittää tämän enimmäismäärän. Siinä ei myöskään kielletä sitä, että väliaikaiset laskutoimitukset, joissa otetaan huomioon rikkomisen vakavuus ja kesto, toteutetaan kyseistä enimmäismäärää suuremman määrän osalta.³¹ Näin ollen ainoastaan yritykselle lopulta määrättävä sakko ei saa ylittää 10 prosentin ylärajaa.

94. Myöskään yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ei ole loukattu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vain totesi, etteivät SGL:n ja UCAR:n tilanteet olleet liikevaihdon perusteella samankaltaiset.

30 – Edellä alaviitteessä 8 mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rörindustri A/S ym..

31 – Ks. tuomion 278 kohta.

95. Se, ettei komissio selittänyt itse päätöksessä, että se alensi UCAR:n sakkoa ennen yhteistyöstä annetun tiedonannon soveltamista, ei vaikuta SGL:ään.

hin kuului UCAR:n toimittamia tietoja, jotka liittyivät yritysten tekemään yhteistyöhön ja joilla oli todistusarvoa tai joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimissa oli ainakin käyttänyt todisteena ja jotka olisivat voineet olla hyödyllisiä SGL:n puolustukselle.³³

E Viides oikeudellinen peruste

96. Tällä oikeudellisella perusteella SGL arvostelee sitä, ettei sillä ollut mahdollisuutta tutustua tiettyihin asiakirjoihin, joiden merkitystä ei ole otettu riittävällä tavalla huomioon. SGL lisää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämänsä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimissa on tukeutunut päätöksessään jopa sellaisiin uusiin ja raskauttaviin asiakirjoihin, jotka eivät olleet SGL:n tiedossa ja joiden osalta sille ei aikaisemmin ollut annettu oikeutta tulla kuulluksi.

97. SGL väittää, että ensimmäisen oikeusasteen toteamukset ovat ristiriitaisia. Ensimmäisen se totesi, etteivät yritysten tekemää yhteistyötä koskevat asiakirjat kuuluneet komission sisäisiin asiakirjoihin vaan ne olivat siinä tutkinta-aineistossa, johon yrityksille oli annettu mahdollisuus tutustua.³² Myöhemmin ilmeni kuitenkin, että sisäisiin asiakirjoi-

98. SGL sai kuulla vasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytyjen oikeudenkäyntimenettelyjen yhteydessä UCAR:n kertoneen komissiolle, että Euroopan petostentorjuntavirasto oli ryhtynyt toimenpiteisiin tietojen vuotamisesta syytettyä virkamiestä kohtaan ja että Italiassa oli aloitettu rikostutkinta kyseistä virkamiestä vastaan.³⁴ SGL olettaa, että tämäkin tieto sisältyi komission sisäisiin asiakirjoihin ja siitäkin olisi ollut hyötyä sen puolustukselle.

99. SGL:n mukaan näitäkään asiakirjoja ei voida luokitella sisäisiksi asiakirjoiksi, joihin muilla ei ole oikeutta tutustua. Tämä toteamus perustuu komission tiedonantoon sisäisistä menettelysäännöistä käsiteltäessä pyyntöjä saada tutustua asiakirjoihin.³⁵ SGL päättelee kyseisestä tiedonannosta ja oikeuskäytännöstä,³⁶ että todistusasiakirjat on annettava saataville riittävän ajoissa. Toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimissa on katsonut,³⁷ luetteloa tai yhteenvetoa, joka

33 – Valituksenalaisen tuomion 430–433 kohta.

34 – Ks. valituksenalaisen tuomion 437 kohta.

35 – EYVL 1997, C 23, s. 3.

36 – Asia T-30/91, Solvay v. komissio, tuomio 29.6.1995 (Kok. 1995, s. II-1775).

37 – Ks. valituksenalaisen tuomion 39 kohta.

32 – Valituksenalaisen tuomion 41 kohta.

ei ole luottamuksellinen, niistä asiakirjoista, joissa on salaisia tai luottamuksellisia tietoja, ei ollut tarvetta pyytää. Komission olisi näin ollen pitänyt ilmoittaa asiakirjoista, joihin ei ollut oikeutta tutustua.

sellisia tietoja, sen väite on hylättävä. Valittaja ei kiistä oikeuskysymystä vaan tosiseikan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien totesi tältä osin, ettei SGL:n pyyntö liittynyt luetteloon tai yhteenvetoon, joka ei ole luottamuksellinen.

100. SGL väittää, että kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan kertomus sisältää virheitä tästä samasta syystä. Edellä mainitussa tiedonannossa todetaan asiakirjoihin tutustumisoikeuden osalta, että sisäiset asiakirjat (joihin ei ole oikeutta tutustua) luokitellaan kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan valvonnassa, joka voi tarvittaessa varmentaa asiakirjojen laadun ”sisäisinä asiakirjoina”.³⁸ Kertomuksessa ei ole mitään mainintaa SGL:n väitteistä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi siis virheellisesti, että kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan on toimitettava komission jäsenistä muodostuvalle kollegiolle ainoastaan ne väitteet, joilla on merkitystä hallinnollisen menettelyn kulun lainmukaisuuden arvioimisen kannalta. SGL:n mukaan loppukertomus olisi turha, jos siihen saisi sisältyä vain mainitunlaisia väitteitä.

Arviointi

101. Siltä osin kuin SGL väittää, että sen kirjeeseen komissiolle sisältyi paitsi pyyntö saada tutustua komission sisäisiin asiakirjoihin myös pyyntö luettelosta tai yhteenvedosta, joka ei ole luottamuksellinen, niistä asiakirjoista, joissa on salaisia tai luottamuk-

Siltä osin kuin SGL väittää, että kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan kertomukseen sisältyy virheitä, tämäkin väite on hylättävä. Ensinnäkin mitä tulee sen väittämään tiettyjen asiakirjojen perusteettomaan luokitteluun sisäisiksi asiakirjoiksi, kuulemismenettelystä vastaavalla neuvonantajalla ei ollut tuolloin tarvetta varmentaa, oliko luokittelu sisäisiksi asiakirjoiksi perusteltu. Tällainen valvonta toteutetaan ”tarvittaessa”, kuten tiedonannon II osan A kohdan 2 alakohdassa esitetään. SGL ei saattanut asiaa kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan käsiteltäväksi vaan se ainoastaan moitti komissiota siitä, ettei tämä antanut sille mahdollisuutta tutustua komission sisäisiin asiakirjoihin tai toimittanut luetteloa tai yhteenvetoa luottamuksellisista asiakirjoista. Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo käsitellyt asianmukaisesti kyseisiä perusteita valituksenalaisen tuomion 50–54 kohdassa. SGL ei ole esittänyt mitään merkityksellisiä uusia väitteitä.

102. Yritysten tekemään yhteistyöhön liittyvien asiakirjojen osalta on tärkeää muistaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käytti kyseisiä asiakirjoja tarkastellessaan UCAR:n vaatimusta sen sakon suuremmasta alentamisesta niiden tietojen perusteella, jotka se oli toimittanut komissiolle vaikkakin suullisesti (ja jotka oli kirjattu komission

38 – Ks. tiedonannon II osan A kohdan 2 alakohta.

virkamiesten laatimaan sisäiseen muistioon, jota ei sisällytetty asian tutkinta-asiakirjoihin). Tässä yhteydessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka päätti, että myös muu kuin kirjallinen tieto on merkityksellistä komission lieventämistä koskevan politiikan yhteydessä, ei käyttänyt kyseisiä raskauttavia asiakirjoja SGL:ää vastaan. SGL ei selittänyt, miten tämä voisi vaikuttaa sen puolustautumisoikeuteen. Sama pätee oletettuun OLAF:in tutkimusta koskeneeseen sisäiseen asiakirjaan. Lisäksi on vielä syytä tuoda esiin, että SGL myönsi komissiolle osallistuneensa kartelliin ja teki itsekin komission kanssa yhteistyötä seuraamusten lieventämisen yhteydessä.

103. Vaikka komission olisi pitänyt antaa tiedoksi kyseiset asiakirjat tai edes niiden olemassaolo, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan se, ettei asiakirjaa ole annettu tiedoksi, merkitsee puolustautumisoikeuksien loukkaamista ainoastaan siinä tapauksessa, että asianomainen yritys ensinnäkin osoittaa komission nojautuneen tähän asiakirjaan tukeakseen väitettään, joka koskee kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa, ja toiseksi tämä väite voidaan näyttää toteen vain kyseisen asiakirjan perusteella. Lisäksi mikäli on olemassa muita asiakirjatodisteita, joista asianosaiset ovat saaneet tiedon hallinnollisen menettelyn aikana ja jotka tukevat erityisesti komission toteamuksia, tiedoksi antamatta jätetyn asianomaista vastaan puhuvan asiakirjan poistaminen todisteiden joukosta ei heikennä riidanalaisessa päätöksessä huomioon otettujen väitteiden pätevyyttä. Yhteisöjen tuomioistuin on vielä todennut, että asianomaisen yrityksen on

osoitettava, että lopputulos, johon komissio on päätöksessä päättänyt, olisi ollut erilainen, mikäli asianomaista vastaan puhuva asiakirja, jota ei ole annettu tiedoksi ja johon komissio on nojautunut todetessaan kyseisen yrityksen rikkoneen kilpailusääntöjä, olisi pitänyt poistaa todisteiden joukosta.³⁹

104. Kuten edellä on esitetty, SGL väittää, että sillä oli puutteellinen mahdollisuus tutustua muiden yritysten tekemää yhteistyötä koskeneisiin asiakirjoihin, mutta se ei selitä, miten tämä olisi vaikuttanut sen tilanteeseen.

F Kuudes oikeudellinen peruste (maksukyky)

105. Tällä oikeudellisella perusteella SGL riitauttaa sen, että sen kiistatta huonontunut taloudellinen kapasiteetti on jätetty järjestelmällisesti ottamatta huomioon sakkojen määrää laskettaessa. SGL väittää, että tämä merkitsee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista ja sille kuuluvan oikeuden loukkaamista, jonka mukaan se voi vapaasti määrätä omaisuudestaan. SGL:n mukaan kilpailuoikeuden nojalla määrätyt seuraamukset eivät saa johtaa seuraamusten kohteena olevien yritysten olemassaolon vaarantumiseen ja arvioitaessa seuraamusten suhteellisuutta ja oikeellisuutta yksittäistapauksessa mitta-

39 – Yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym., tuomio 7.1.2004 (Kok. 2004, s. I-123, 71–73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, ns. sementti-tapaus).

puuna on pidettävä toimivaa yritystä. Se esittää, että arvioinnin perustaminen siihen, mitkä yrityksen osat ovat vielä pelastettavissa sakkojen määräämisen johdosta aiheutuvan konkurssin jälkeen, ei ole sallittua. SGL:n mukaan seuraamuksia laskettaessa on lähdettävä siitä, ettei taloudellisia ”kuoleman-tuomioita” langeteta.

Arviointi

106. Tutkittuaan SGL:n taloudellisen tilanteen komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, ettei sakon määrää ollut tarvetta mukauttaa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien yhtyi tähän toteamukseen. Se viittasi vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön ja totesi, että komissio ei ole velvollinen ottamaan sakon suuruutta määrittäessään huomioon asianomaisen yrityksen tappiollista taloudellista tilannetta, sillä tällaisen velvollisuuden hyväksyminen merkitsisi perusteettoman kilpailuedun antamista niille yrityksille, jotka ovat vähiten sopeutuneita markkinatilanteeseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi esiin, että suuntaviivojen 5 kohdan b alakohdan mukaista velvollisuutta ottaa huomioon yrityksen todellinen maksukyky sovelletaan ainoastaan yrityksen ”erityisessä sosiaalisessa toimintakentässä”, joka perustuu niihin seurauksiin, joita sakon maksamisella olisi etenkin työtömyyden kasvun ja kyseisen yrityksen ala- ja yläpuolella tuotantoketjussa olevien talouden alojen heikentymisen kannalta. Se lisäsi, että se, että yhteisön viranomaisen toteuttama toimenpide johtaa tietyn yrityksen konkurssiin tai selvitystilaan, ei sellaisenaan ole yhteisön oikeuden mukaan kiellettyä.⁴⁰

107. Siltä osin kuin SGL moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta sen väitteen hylkäämisestä, jonka mukaan komission olisi pitänyt ottaa huomioon SGL:n kyky maksaa sakko ja komissio oli määrännyt sakon niin korkeaksi, että se uhkasi SGL:n olemassaoloa, tätä väitettä ei voida hyväksyä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti, että komissio ei ole velvollinen ottamaan sakon suuruutta määrittäessään huomioon kyseessä olevan yrityksen rahoitusvajetta, sillä se merkitsisi perusteettoman kilpailuedun antamista niille yrityksille, jotka ovat vähiten sopeutuneita markkinatilanteeseen.⁴¹

108. Myöskään väitettä, jonka mukaan komission olisi pitänyt ottaa huomioon kolmansien maiden viranomaisten jo määräämät sakot, jotka heikensivät maksukykyä, ei voida hyväksyä. Vaikka maksukyky eroaa kahdenkertaisen seuraamuksen kieltoa koskevasta käsitteestä, komissio ei ole kummasakaan tapauksessa velvollinen ottamaan huomioon kolmansien maiden viranomaisten määräämiä sakkoja.

41 – Ks. ns. esieristetyt putket -tapauksessa annettu tuomio, 327 kohta ja siinä tehty viittaus asiassa IAZ v. komissio annettuun tuomioon.

40 – Ks. valituksenalaisen tuomion 370–372 kohta.

109. Täten maksukyky ei ole merkityksellinen kriteeri sakkojen vahvistamisessa. Tämä ei tarkoita, ettei komissio voisi ottaa huomioon heikentynyttä maksukykyä. Yhteisöjen tuomioistuimen tuomioissa, jotka koskevat maksukykyä, yhteisöjen tuomioistuin on vain katsonut, ettei komissiolla ole velvollisuutta ottaa huomioon asianomaisten yritysten taloudellista tilannetta. Se ei ole kieltänyt komissiota tekemästä niin.

110. Maksukyky mainitaan nykyään erityisesti komission suuntaviivoissa ”yleisiä huomioita” koskevan 5 kohdan b alakohdassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi perustellusti tuomion 371 kohdassa, ettei kyseisessä suuntaviivojen alakohdassa kyseenalaisteta tätä asiaa koskevaa oikeuskäytäntöä. Toiseksi suuntaviivoissa esitetään, että rikkomukseen syyllistyneiden todellinen maksukyky erityisessä toimintakentässä tulisi ottaa huomioon sakkojen määrän mukauttamisessa ”olosuhteiden mukaan” ja, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin aiheellisesti huomautti, ”erityisessä sosiaalisessa toimintakentässä”. Sitä ei siis oteta huomioon automaattisesti.

111. SGL myös vastustaa näkemystä, jonka mukaan seuraamukset voivat johtaa sen poistumiseen markkinoilta. Se väittää, että tällä loukataan sille kuuluvaa oikeutta määrätä vapaasti omaisuudestaan, ja se viittaa tässä yhteydessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 16 ja 17 artiklaan. Lisäksi se

vastustaa valtiontukea koskevaan oikeuskäytäntöön tehtyä rinnastusta.

112. Viittauksesta elinkeinovapauteen ja omistusoikeuteen on syytä tuoda esiin, että kyseinen vapaus ja kyseinen oikeus ovat rajoitettuja. Niillä ei todellakaan anneta avointa valtakirjaa kartelleille, eivätkä ne suojaa paljastettuja kartelleja.

113. Valtiontukeen tehdystä rinnastuksesta voidaan todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti vain yleisenä huomiona valtiontukea koskevaan oikeuskäytäntöön viitaten, että se, että yhteisön viranomaisen toteuttama toimenpide johtaa tietyn yrityksen konkurssiin tai selvitystilaan, ei sellaisenaan ole yhteisön oikeuden mukaan kiellettyä. Toteamus on oikea, eikä SGL voi kiistää sitä. Haluan lisäksi huomauttaa, että tehokkaan vapaan kilpailun käsitteeseen kuuluu muun muassa se, että vähemmän tehokkaita markkinatoimijoita poistuu markkinoilta. Kartellien ansiosta tällaiset tehottomat markkinatoimijat voivat tunnetusti pysyä toiminnassa tavallista pitempään. Valtiontukisäännösten ja kilpailusäännösten yhteisenä piirteenä on, että niillä molemmilla pyritään varmistamaan kilpailukykyiset markkinat, ja siten molemmilla pyritään ehkäisemään tai korjaamaan haittoja, joskin eri tavoin. Komissio voi tietenkin ottaa sakkopolitiikassaan huomioon sakkojen vaikutukset ja tarvittaessa heikentyneen maksukyvyyn. Sakko, joka ylittää yrityksen maksu-

kyvyn ja jota ei siten makseta ja joka johtaa lopulta konkurssiin, on tehoton. Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio on kuitenkin selvittänyt valittajan taloudellisen tilanteen muttei ole löytänyt mitään syytä muuttaa ehdotettua sakkoa. Lisäksi se, että sakko aiheuttaa ongelmia, kun varojen kokoamiseksi on toteutettava sisäisiä toimenpiteitä, ei ole komission huoli.

114. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien totesi myös perustellusti, ettei SGL voi vedota niin sanotussa erikoisgraifiittiasiansa tehtyyn päätökseen.⁴² Kyseisessä päätöksessä komissio otti huomioon heikentyneen maksukyvyn. SGL:n väite, jonka mukaan komission pitäisi näin ollen toimia samoin käsiteltävänä olevassa asiassa, on siis aiheuton. Komissio otti kyseisessä päätöksessä huomioon SGL:n maksukyvyn nimenomaan siksi, että sille oli jo määrätty suuri sakko, ja siksi, ettei täysimääräisen sakon määrääminen vaikuttanut tarpeelliselta tehokkaan ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien totesi siis perustellusti, ettei komissio tehnyt oikeudellista virhettä tai ilmeistä arviointivirhettä.

115. Tämä oikeudellinen peruste on hylätävä.

G Seitsemäs oikeudellinen peruste (korkoihin liittyvä peruste)

116. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimissa käydyssä oikeudenkäyntimenettelyssä SGL kiisti korkokannan laillisuuden ja pankkitakauksen asettamaan yritykseen sovellettavan korkokannan laillisuuden. SGL myönsi, että komissiolla on oikeus periä viivästyskorkoa väärin perustein nostettavien kanteiden välttämiseksi ja sen varmistamiseksi, ettei yrityksiä, jotka maksavat ”myöhässä”, aseteta parempaan asemaan, mutta vain sikäli kuin kyseisiä korkokantoja todellakin sovelletaan käytännössä. SGL:n mukaan tällaisen markkinakorron korottaminen vielä kerran 3,5 prosenttiyksiköllä ei kuitenkaan ole perusteltua.

117. Seitsemännellä oikeudellisella perusteellaan SGL väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottanut kantaa kaikkiin sen esittämiin väitteisiin vaan otti sen sijaan kantaa erääseen väitteeseen, jota valittaja ei ole esittänyt.

118. Tämä oikeudellinen peruste on perusteeton.

119. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien viittasi tuomiossaan vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan komissiolle asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan nojalla kuuluvaan valtaan kuuluu valta määrätä sakkojen eräpäivä, päivä, josta viivästyskorkojen lasketaan alkavan, näiden korkojen

42 – Päätös C(2002) 5083 lopullinen, 17.12.2002.

korkokanta ja päätöksensä täytäntöönpanotapa sekä vaatia tarpeen tullen, että määrättyjen sakkojen pääoman ja koron maksamisen vakuudeksi asetetaan pankkitakaus. Jos tällaista valtaa ei olisi, yritykset voisivat hyötyä sakkojen maksamisesta myöhästyneinä mikä heikentäisi seuraamusten vaikutuksia. Näin sakkoihin sovellettavat viivästyskorot ovat oikeutettuja.

121. Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittasi oikeuskäytäntöön, jossa on myönnetty oikeus vahvistaa viivästyskorke, joka on 3,5 prosenttiyksikköä suurempi kuin markkinakorko ja joka on silloin, kun pankkitakaus on annettu, 1,5

prosenttiyksikköä suurempi kuin markkinakorko, ja jossa on sallittu jopa 13,75 prosentin suuruinen viivästyskorke, tarkentaen, että komissiolla on oikeus käyttää lähtökohtana korkokantaa, joka ylittää markkinoilla vallitsevan keskimääräisen antolainauskoron, siinä määrin kuin se on tarpeen viivyttelyn estämiseksi (ks. tuomion 475 ja 476 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi lopuksi, ettei komissio ole ylittänyt sitä harkintavaltaa, joka sillä on viivästyskorkojen vahvistamisen osalta.

122. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei mielestäni ole tehnyt oikeudellista virhettä.

VII Ratkaisuehdotus

123. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

- hylkää valituksen
- velvoittaa SGL:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.